

логичного количества комбикорма для ремонтного молодняка курочек при сбалансированности кормосмесей по аминокислотам, витаминам и микроэлементам способствует лучшему развитию желудочно-кишечного тракта и репродуктивных органов птицы. Весовые и линейные размеры мускульного и железистого отделов желудка, 12-перстной кишки и тонкого кишечника, яичника и яйцевода мясных курочек при этом увеличиваются.

Относительная масса яичника и яйцевода у кур опытных групп повышается по сравнению с контрольной группой на 0,41-0,72% и 0,45-0,78%, соответственно, увеличивается длина яйцевода ($p < 0,05$ —0,01).

Введение цельного зерна пшеницы, ячменя в состав комбикорма при выращивании молодняка кур увеличивает время прохождения корма через желудочно-кишечный тракт и повышает уровень пищеварения, что способствует улучшению использования питательных веществ корма (азота, кальция, фосфора и аминокислот).

Живая масса ремонтных курочек, выращенных с использованием цельного зерна с 5- до 18-недельного возраста, имеет тенденцию к понижению живой массы за счет снижения отложения жира в организме, что способствует получению хорошо развитой ремонтной молодки и в дальнейшем повышению яйценоскости, выхода инкубационных яиц, затрат корма на 1 кг прироста живой массы на 6,6%.

ЛИТЕРАТУРА

1. Попков Н.А. Корма и биологически активные вещества / Н.А. Попков, В.И. Фисинин, И.А. Егоров и др. Минск: Беларуская наука, 2005. - 882 с.
2. Околелова Т.М. Что полезно знать о качестве сырья / Т.М. Околелова, А.В. Кулаков, В.М. Бевзюк, А.Н. Кузьмин. Сергиев Посад, 2005. -90 с.

УДК 638.14: 638.124.227: 551.583

АСАБЛВАСЦІ ЗІМОЎКІ МЕДАНАСНАЙ ПЧАЛЫ Ў РАМКАВЫХ І БЯЗРАМКАВЫХ ВУЛЛЯХ ВА ЎМОВАХ ГЛАБАЛЬНАГА ПАЦЯПЛЕННЯ

Лучко В.С.

УА «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Я. Купалы»

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Глабальнае пацяПЛенне клімата, на першы погляд, павінна быць універсальна стануўчым экалагічным фактарам для існавання *Apis mellifera* L. на тэрыторыі Беларусі, якая дэ-факта блізкая да паўночнай мяжы арэалу. Бясспрэчна, што крытычнай фазай сезоннага існавання *A. mellifera* ў паўночнай частцы арэалу з'яўляецца бязвылітны перыяд

для імага рабочай стазы – зімоўка. Першае дзесяцігоддзе XXI стагоддзя сталася паказальна адмоўным для пчол: на абшарах Усходняй Еўропы ў шэрагу рэгіёнаў Расіі і Украіны страты ў зімоўку 2002/03 гг. дасягалі 50% колькасці пчаліных сем'яў, не лепшая сітуацыя была ў Беларусі – загінула ад чвэрці да трэцяй часткі ўсіх зімавалых сем'яў, сітуацыя была падобнай ў 2005/06, 2009/10 гг. Па дадзеных прафесійных кліматолагаў, на тэрыторыі рэспублікі зімовы перыяд апошніх 35 гадоў характэрызуецца ўстойлівым трэндам росту прыземнай тэмпературы амаль на 2 °С, хаця з апошніх пяці зімаў дзве былі значна халаднейшай, чым норма і толькі адна была цяплейшай за норму. Колькасць ападкаў таксама павялічваецца з узмацненнем трэнду апошнімі гадамі. Поруч узрастае анамальнасць рэжымаў прыземнай тэмпературы і ападкаў [1]. Зыходзячы з сезоннага рытму развіцця сям'і *A. mellifera*, найменшая негатыўная рэакцыя на перапад знешняга цяпла і вільготнасці назіраецца на пачатку зімоўкі ў снежні, а найгоршая – у лютым, пры наяўнасці расплода. Самым небяспечным спалучэннем з'яўляецца цеплы студзень і халодны люты. Прыкра, але існуючы трэнд пацяплення студзеня больш значны, чым пацяпленне лютага, а апошнія гады люты мае нават трэнд пахаладання. Адназначна верагоднасць небяспечнага спалучэння ўзрастае, што можа рэзка павялічыць калавую нагрузку імага і ўзмацніць праблемы харчавання і развіццё адпаведных хваробаў. Апошнія дзесяцігоддзі колькасць ападкаў у лютым рэзка вырасла, што абумоўлівае больш значную вільготнасць знешняга і ўнутранняга асяроддзя вулля.

Многу праведены параўнальны аналіз зімоўкі на волі за 25-гадовы перыяд ў стандартных 16-рамкавых вуллях і бязрамкавых (мадыфікаваны вулей абата Эміля Варрэ [2]) – апошнія 3 гады. Паказана, што пры скарачэнні часу безаблётнага перыяду адсутнічае станоўчая тэндэнцыя аптымізацыі постзімовага стану пчаліных сем'яў (як чакалася зыходна, спалучаная дадатна). Насамрэч, праяўляецца недаставернае павелічэнне ўдзельнага расхода кармавых запасаў пчалінымі сем'ямі і пачашчаюцца выпадкі паразітарна-кішэчных захворванняў тыпу назематозу. Сем'і ў бязрамкавых вуллях існавалі ва ўмовах, зыходна меней аптымальных, чым для большасці сямей ў стандартных 16-рамкавых: двухразова меншая біямаса, уцяпленне гнязда перманентна мінімальнае і інш. Напрыканцы зімоўкі і падчас вясенняга аблёту для іх папярэдне адзначаліся залішняя вільгаць ў гняздзе (лакальна) і праяўленне назематознай сімптоматыкі, хаця спажыванне кармоў у зімовы перыяд было меншае адносна функцыянальна параўнальных сямей ў стандартных вуллях. Сутнаснай розніцы па часе з'яўлення расплоду не знойдзена. Адназначна паказана

неабходнасць знешняга ўцяплення сотавага аб'ёму гнязда (асабліва ў другую палавіну зімняга перыяду) з забяспячэннем аптымальнага абмену паветра і ўдасканалвання канструктыўных элементаў бязрамкавага вулля. Патрабуе больш пільнай ўвагі якасць і час зімовай падкормкі. Для стандартных вулляў вызначальным параметрам зімоўкі на волі з'ўляецца аптымізацыя суадносінаў біямасы імага з запасам корму, аб'ёмам рамкавага гнязда і яго ўцяпленнем. Зімоўка сямей з фенатыпам *A.m. mellifera L.* (цёмная еўрапейская пчала) адзначалася выразна меншым спажываннем корму і мінімальнай колькасцю расплоду на час вясенняга аблёту. Сем'і складанага ўстойлівага гібрыду *Buckfast* ("бакфаст") характэрныя павышаным спажываннем корму і максімальнай колькасцю расплоду. Фенатыпічна краінская пчала (*A.m. carnica Pollm.*) спалучала "эканомнае" спажыванне кармоў са значнай колькасцю расплода.

Прагназуецца, што кліматычныя змяненні на тэрыторыі Беларусі і Гродзеншчыны ў будучыні адмоўна паўплываюць на інтрадуючых падвіды меданоснай пчалы і запатрабуюць больш працы па аптымізацыі тэхналогій падрыхтоўкі і правядзення зімоўкі на пчалніках, найперш, праз лепшае індывідуальнае ўцяпленне вулляў на волі ці выкарыстанне прыстасаваных лабудоў – зімоўнікаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Обзор состояния и тенденций изменения климата на территории Республики Беларусь. - Российская Академия Наук ФГБУ «Институт Глобального климата и экологии», http://climatechange.igce.ru/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=87&language=en.
2. Лучко В.С. Экалагічныя аспекты тэхналогіі гадоўлі пчалы меданоснай на прыродаахоўных тэрыторыях. // Матэрыялы канферэнцыі «Современные технологии сельскохозяйственного производства». XIII Междунар. научно- практ. конф. - Гродно: Изд.-полигр. отдел УО «ГГАУ», 2010 - Т.2.- С. 73-75.

УДК 633.367.2; 636.597.085

ЛЮПИН В КОМБИКОРМАХ ЦЫПЛЯТ-БРОЙЛЕРОВ

Малец А.В.

УО «Гродненский государственный аграрный университет»

г. Гродно, Республика Беларусь

Важнейшей проблемой современного птицеводства на данном этапе его развития является разработка приемов и методов снижения уровня затрат на выпускаемую продукцию, и как следствие этого, повышение уровня рентабельности ее производства.

Важнейшим фактором повышения конкурентоспособности мясного птицеводства и снижения себестоимости продукции следует считать пол-